

Literarna SVETILKA



110 kamenčkov v mozaiku Kristine Brenkove

Dr. Kristina Brenkova je bila kot Bežigradjanka redna obiskovalka naše knjižnice. Njena družina je MKL, Knjižnici Bežigrad podarila del njene knjižne zapuščine in donacija nas je spodbudila k postavitvi spominske zbirke, ki smo jo v prostore naše knjižnice umestili leta 2011, ob 100. obletnici njenega rojstva. Pri oblikovanju nas je vodila želja predstaviti pomembno delo, ki ga je dr. Kristina Brenkova opravila na področju mladinske književnosti v slovenskem prostoru in širše. Spomin na dr. Kristino Brenkovo nam pomagajo ohranjati tudi dejavnosti, povezane z njenim delom, ki jih pripravljamo za vse starostne skupine.

110. obletnico njenega rojstva smo se v Knjižnici Bežigrad odločili praznovati skozi vsa leta, v tesnem sodelovanju z MKL, Pionirsko – centrom za mladinsko književnost in knjižničarstvo. Odločili smo se za projekt, ki vključuje različne dejavnosti, ciljne skupine in lokacije, želeli smo obnoviti in poglobiti sodelovanja z zunanji ustanovami.

Kot cilj smo si zadali širjenje poznavanja Kristine Brenkove med bralci Knjižnice Bežigrad, vsebinsko popestritev nekaterih rednih dejavnosti naše knjižnice in širjenje našega delovanja zunaj območja Bežigrada. Želeli smo tudi nadgraditi samo zbirko.

S tem ciljem v mislih smo izdelali celostno grafično podobo spominske zbirke, ki vključuje poimenovanje prazničnega leta in vsebinsko povzema življenje in delo dr. Kristine Brenkove. Naj v začetku prav preko izdelanega simbola predstavimo dr. Kristino Brenkovo in poudarke iz njenega življenja.

KRISTININO DELO

Kristinino delo pogosto vidimo kot mozaik, umetnino, ki jo sestavljajo raznovrstni kamenčki – posamezna področja njenega dela. Kot urednica – pionirka v založbi Mladinska knjiga je angažirala najboljše slikarje in jih pridobila za delo ilustratorjev, prepoznala je kakovostne avtorje in jih usmerjala pri njihovem delu, zbrala je svetovne pravljice, ki jih je prav tako vsako posebej skrbno prevedla in opremila z nepozabnimi ilustracijami. V svoje uredniško delo je vtakla tudi ljubezen do gledališča za najmlajše.

Za zunanji obris logotipa smo tako izbrali obliko kamenčka. Kamenček ni simetričen in nima ostrih robov, daje nam občutek, da se njegova oblika preliha. Kristine Brenkove nikoli niso mogli uokviriti, nikoli ni povsem sprejela ostrih oblik sistema, bila je izmuzljiva in ni je bilo mogoče dati v noben predal.





LOGOTIP

Logotip smo v letu projekta uporabili na različnem promocijskem materialu, tako na kazalkah skupaj z njenim podpisom, na bombažnih nahrbtnikih in na priročnih zvežčičih kot nagrado ob natečaju, ki ga podrobneje opišemo v nadaljevanju. Uporabljali ga bomo tudi v prihodnje in iskali promocijski material, ki je povezan s knjigo, branjem, pripovedovanjem in ohranjanjem kulturne dediščine.

Črki K in B povezujeta Kristino Brenkovo in Knjižnico Bežigrad.

Vedno je znotraj možnega iskala rešitve in možnosti, da ustvari tisto, kar je za otroke najpomembnejše, tudi če je bilo za to treba prilagoditi obstoječe norme. Kamenček je obarvan modro, v barvo spominčice. Ko smo namreč v predverju knjižnice pripravljali razstavo o njenem delu in življenju, smo jo ob njenem obisku povprašali, v katero barvo naj odenemo razstavo. Izbrala je sinje modro. Osnovna elementa logotipa sta črki K in B, ki povezujeta Kristino Brenkovo in Knjižnico Bežigrad. Delimo si začetnici, ljubljanski okoliš in ljubezen do knjig. Morda z začetnicama tudi malce navihano v pikanogavičarskem duhu preizkušamo, ali bo kdo prepoznal namig. Začetnici smo prepletli s knjigo, s katero sta neločljivo povezana tako življenje Kristine Brenkove kot poslanstvo Knjižnice Bežigrad. Jedro logotipa nas tudi asociira na domačo dolino Kristine Brenkove. Horjul in pripadajoče doline nam je slikovito, z obilo topline in srčnosti opisovala v svojih spominih.

Logotip smo v letu projekta uporabili na različnem promocijskem materialu, tako na kazalkah skupaj z njenim podpisom, na bombažnih nahrbtnikih in na priročnih zvežčičih kot nagrado ob natečaju, ki ga podrobneje opišemo v nadaljevanju. Uporabljali ga bomo tudi v prihodnje in iskali promocijski material, ki je povezan s knjigo, branjem, pripovedovanjem in ohranjanjem kulturne dediščine.

V projekt prazničnega leta smo razporedili dejavnosti, namenjene tako otrokom kot družinam in odraslim. Vključili smo redne dejavnosti in dodali dogodke, pripravljene izključno ob praznovanju leta Kristine Brenkove.

Tako smo skozi vse leto ob sredah pripravljali objave na Facebook profilu Knjižnice Bežigrad. Preko njih smo predstavili njeno življenje, delo na različnih področjih, izpostavljali podrobnosti in zanimivosti, povezane tudi s prazničnim letom. Vključili smo sodobne dogodke in povezave, s katerimi smo aktualizirali njeno delo.

Med redne dejavnosti, ki smo jih vsebinsko vključili v mozaik dogodkov praznovanja, v prvi vrsti sodijo ure pravljic. V spomin na ljubezen Brenkove do slovstvene folklorne bežigradske knjižničarke med februarjem in aprilom za pripovedovanje izbirale ljudske pripovedi in pesmi. Srečanja so zaradi aktualne epidemije potekale v spletni obliki. Prav tako smo se Kristini Brenkovi poklonili na urah pravljic v tednu pred njenim 110. rojstnim dnevom.





“Ko se babica naveliča pripovedovati”

Že vrsto let v Knjižnici Bežigrad pripravljamo pripovedovalske popoldneve, s katerimi posegamo v srž misli Kristine Brenkove. V spomladanskem času na mladinski oddelek knjižnice, v katerem domuje spominska zbirka, povabimo izkušene pripovedovalce, med katere sodijo tudi domače knjižničarke, ki pripovedujejo zgodbe tako otrokom kakor tudi, na samostojnem dogodku, odraslim. Pripovedovalske popoldneve smo poimenovali »Ko se babica naveliča pripovedovati«. Naslov smo si izposodili iz zbirke slovenskih ljudskih pripovedi z naslovom Babica pripoveduje, ki jih je izbrala in uredila Kristina Brenkova¹. Gostili smo tudi gledališče kamišibaj, ilustratorje in druge avtorje zgodb za otroke. V letošnjem letu smo nadaljevali sodelovanje s pripovedovalsko skupino Vodnikovih 9, ki je prav za naš dogodek pripravila nabor pripovedi, ki prepletajo dogodke iz življenja Kristine Brenkove in zgodbe iz njenih zbirk. Posnetek njihovega nastopa smo uvrstili med gradivo spominske zbirke.

Pripovedovanje ljudskih pravljic iz zbirke Kristine Brenkove se je pritihovalo tudi v vsakoletni večji dogodek **Popoldan z Igroteko in Knjižnico dr. France Škerl**², ki smo ga letos izvedli v spletni različici.

Že od leta 2009 so del rednega letnega načrta Knjižnice Bežigrad tudi razstave ilustracij **nagrade Kristine Brenkove za izvorno slovensko slikanico**. V letošnjem letu smo tako izpostavili ilustracije Igorja Šinkovca³.

POJASNILA

1. »Ko se babica naveliča pripovedovati« je naslov pripovedi, ki jo je zapisal Tone Ljubič in prihaja iz Dobrepolja na Dolenjskem. Pripoved je izšla leta 1992 v zbirki pravljic z naslovom Babica pripoveduje, ki je izšla pri založbi Mladinska knjiga. Najdemo jo na straneh 158–159.
2. Popoldan z Igroteko in Knjižnico dr. France Škerl je vsakoletna prireditev, ki se odvija na zelenici pred knjižnico in s tem opozori lokalno skupnost na svoje aktivnosti. V program vključimo tako dejavnosti za odrasle kot za otroke, med katere sodi tudi ura pravljice.
3. Nagrado za leto 2020 je prejela knjiga Timbaktu, Timbaktu pisatelja Petra Svetine in ilustratorja Igorja Šinkovca. Slikanica je izšla leta 2019 pri Založbi Miš.





“Sprehod v deželo Kristine Brenkove”

Veseli smo, da so razstavo sprejeli tudi v naši enoti Glinškova ploščad, ki bo v prihodnjem letu praznovala 30 let razstav slovenskih ilustratorjev, ter v prostorih občine Horjul. Razstavno dejavnost, sicer v manjšem obsegu, nudijo tudi knjižnice v širšem območju Bežigrada. Med njimi sta zaokrožili razstava o knjižni zbirki Čebelica, ki jo je zasnovala Kristina Brenkova, ter razstava Pisano polje Kristinine ustvarjalnosti.

Knjižnica Glinškova ploščad se ponaša tudi s svojim zelenim vrtom in vsako poletje v svoji senci gosti počitniške delavnice za otroke. To poletje je bila del programa tudi izdelava mozaika, s čimer smo opozorili na naše praznično leto.

Ob prebiranju avtorskih del Kristine Brenkove se zdi povezava z rodnim Horjulom neizogibna. Njeni spomini so prežeti z vonjem po kruhu, šumenjem domačega potočka in vetra, ki se je ujel v veje dreves. Pred leti smo se tako odločili in se pod vodstvom Planinskega društva Horjul odpravili na »Sprehod v deželo Kristine Brenkove«. Zdaj je naš izlet že tradicionalen, naša pot se začne s pogačo in belo kavo, naš vodnik pa nam vsakič predstavi nov kotiček horjulske doline. Pohod pripravimo v času tedna evropske kulturne dediščine in tudi zato v naše druženje vključimo petje ljudskih pesmi in igranje starih iger⁴.

V Mestni knjižnici Ljubljana v koordinaciji Pionirske in Knjižnice Bežigrad smo zasnovali bralnosposodbujevalno akcijo ob 2. aprilu, mednarodnem dnevu knjig za otroke z naslovom Glasba besed Kristine Brenkove in besede o glasbi: 110 kakovostnih bralnih predlogov. Namenjena je otrokom, mladim in družinam, ki gojijo skupno branje in želijo spodbuditi napredovanje v bralni spretnosti. Predloge smo črpali iz bogate zakladnice zimzelenih zbirk Kristine Brenkove ter antologij. Vsebinsko smo se navezali na letošnjo poslanico Ameriške sekcije IBBY Glasba besed⁵ in na seznam dodali tudi knjige sodobnih avtorjev, ki tematizirajo glasbo.



POHOD

Pohod pripravimo v času tedna evropske kulturne dediščine in tudi zato v naše druženje vključimo petje ljudskih pesmi in igranje starih iger.

4. Izbor ljudskih pesmi vsako leto pripravi kolegica, ki v Knjižnici Bežigrad vodi delavnico petja ljudskih pesmi. Stare igre, ki jih danes poznajo le redki otroci, smo našli v knjižici z naslovom Nove stare otroške igre, ki so izšle leta 2012 v zbirki Ljubljanskih zgodb iz Slovanske knjižnice, Kulturna dediščina za družine. Knjižico je pripravila Jana Okorn, izdala pa MKL: https://issuu.com/knjiznicaLjubljana/docs/nove_s_tare_otroske_igre

GLASBA BESED

5. Poslanico sta pripravila pesnica **Margarita Engle** in ilustrator **Roger Mello**: <https://www.ibby.si/index.php/component/content/article/36-slo-novice/376-2-april-2021-mednarodni-dan-knjig-za-otroke>



Mozaik branja in likovni natečaj

V okviru bralnospodbujevalne akcije smo pripravili tudi mozaik branja in likovni natečaj. Mozaik branja je igra s kamenčki, kjer je po tematskih sklopih razvrščenih 110 izbranih knjig. Z odkrivanjem kamenčka za kamenčkom se lahko lotimo bralnih izzivov v lastnem ritmu. Vsak kamenček nam odpre vpogled v drugo temo: Kristinina lastna ustvarjalnost, izbor prevodov, zbirke, ki jih je urejala, knjige, ki so prejele znak zlata hruška, in zimzelenke, ki živijo med nami že desetletja, spoznamo lahko tri njene ilustratorke ali sežemo po zgodbah, ki vsebujejo besede o glasbi.

Mlade ustvarjalke in ustvarjalce smo povabili, da se nam pridružijo na likovnem natečaju. Osrednja tema so bili Junakinje, junaki in njihova junaštva v ljudskem pripovedništvu in pesništvu. Slovstvena folklorja je bila namreč za Brenkovo izjemnega pomena, saj se ji »je odpiral neskončno bogat svet in obzorje človekovega praspomina, ki ga hranijo ljudske pripovedi.«⁶ Likovna dela je pregledala tričlanska strokovna komisija in sedmim najboljšim na otvoritvi razstave 22. oktobra podelila zaslužene knjižne nagrade, ki nam jih je podarila založba Mladinska knjiga.

Izkoristiti smo želeli tudi zanimivo priložnost in na Mestno občino Ljubljana podali pobudo za poimenovanje ulice v Ljubljani po Kristini Brenkovi. Na odgovor še čakamo.

Leto Kristine Brenkove se bo počasi zaključilo, mi pa vsekakor korakamo naprej polni novih spominov, doživetij in izkušenj, še bolj prepričani v to, da je dediščina Kristine Brenkove nadvse pomembna in neprecenljiva ter zato vredna vsakega našega opominjanja in širjenja besed o njej.

ROBINZONIJADA

Kristina Brenkova je pustila velik pečat v slovenskem mladinskem založništvu, zato jo želimo predstaviti širši publiki. V spletnem kvizu Robinzonijada v informacijski džungli, ki ga pripravljamo v Mestni knjižnici Ljubljana, in s katerim se želimo približati osnovnošolski mladini, smo v letošnjem letu zanje pripravili sklop Robinzon in Kristina Brenkova.

FOLKLORA

Slovstvena folklorja je bila namreč za Brenkovo izjemnega pomena, saj se ji »je odpiral neskončno bogat svet in obzorje človekovega praspomina, ki ga hranijo ljudske pripovedi.«

6. Brenkova, K. (2017). Pogled na svoje delo. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev*. 44 (100), 114-116.

